

Дем'янюк І.В.
старший викладач
Житомирського національного агроекологічного університету
м. Житомир, Україна

НЕОБОРОТНІ АКТИВИ ЯК ОСНОВНІ ВИРОБНИЧІ ФОНДИ ТА ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА

Матеріальною основою і технічною базою кожного суспільного виробництва є насамперед засоби праці, які відіграють визначну роль у розвитку суспільства. Засоби праці, що використовуються і в процесі виробництва як елемент продуктивних сил, самі по собі не є економічною категорією. Економічною категорією є спосіб використання засобів праці, характер застосування їх, який визначається власністю на засоби виробництва і являє собою одне з відношень економічного ладу. Тому економічна природа засобів праці в певних суспільних формаціях різна. Як технічна категорія засоби праці у всіх формаціях виступають у ролі виробничого апарату. Так, за капіталізму засоби виробництва набирають форми продуктивного, а засоби праці – основного капіталу. За соціалізму засоби виробництва виступають як виробничі фонди, а засоби праці набирають форми основних виробничих фондів, необоротних активів

Як техніко-економічна категорія необоротні активи відбивають технічний економічний рівень розвитку суспільства. Обслуговуючи суспільство, вони не тільки зумовлюють рівень розвитку техніки й організації виробництва, але й значною мірою визначають рівень економічного розвитку самого суспільства. Тому вивчення рівня розвитку і темпів зростання засобів праці – одне з найголовніших завдань статистики. Економічною формою існування засобів праці господарюючих підприємств є основні виробничі фонди, а отже і необоротні активи.

Завдання управління оборотними активами полягають у забезпеченні безперебійності виробничого процесу, прискоренні обертання оборотних засобів, забезпеченні ліквідності та платоспроможності, підвищенні

рентабельності оборотних активів, мінімізації ризиків і втрат у процесі їх формування і використання.

Залежно від співвідношення оборотних активів і обсягів реалізації виділяють гнучку й обмежуючу тактики їх формування. *Обмежуюча тактика* зменшує витрати на обслуговування оборотних активів та мінімізує витрати та втрати, але при цьому обмежуються можливості швидкого реагування на зміни ринкової кон'юнктури. *Гнучка тактика*, навпаки, підвищує ліквідність, створює можливості для розширення обсягів виробництва, але є затратною.

Залежно від обраних підходів до фінансування змінної частини оборотних активів можуть використовуватися ідеальна, агресивна, консервативна та компромісна стратегії. Компромісна стратегія фінансування є найбільш оптимальною. *Модель Уілсона* дає змогу визначити замовлення, за яким мінімізуються сумарні витрати на його організацію і зберігання. Кількісні моделі управління запасами доцільно використовувати для тих товарно-матеріальних запасів, які займають значну частку в загальному обсязі товарно-матеріальних цінностей (категорія А за методом аналізу АВС) [1].

Участь основних фондів у виробничому процесі має деякі особливості.

Повністю беручи участь у виробничому процесі, засоби праці лише частково споживаються у кожному його циклі. Вартість основних фондів переноситься на продукт поступово, протягом усього строку їх служби.

Перенесена на виготовлений продукт частина вартості основних фондів, які брали участь у процесі виробництва, втілюється у вартості виготовленої продукції. Отже, вартість основних фондів у процесі використання їх набуває подвійного існування: одна її частина продовжує функціонувати у споживній формі засобів праці, а друга – входить у створений ними продукт.

Відшкодування основних фондів, які залучають для створення матеріальних благ, відбувається у двох напрямках: часткове відшкодування в процесі експлуатації за допомогою капітальних ремонтів і повне відшкодування (заміна зношених засобів праці новими) після закінчення строку їх служби. Ці особливості відрізняють основні фонди від оборотних, і їх слід брати до уваги при проведенні досліджень.

Отже, основні виробничі фонди як техніко-економічна категорія являють собою засоби праці, що використовуються у процесі виробництва протягом багатьох виробничих циклів, поступово втрачають і переносять на готовий продукт свою вартість, створюючи фонд відтворення.

Деякі довговічні будівлі, наприклад, житлові будинки, театри, лікарні за тривалістю строку служби та поступовістю зносу нагадують основні виробничі фонди. Проте, вони не беруть участі у виробництві матеріальних благ, і тому втрачена ними вартість не переноситься на продукт, не утворює фонду відшкодування. У зв'язку з цим їх відносять до основних невиробничих фондів.

Слід пам'ятати, що одні й ті самі об'єкти залежно від їх функцій можна віднести до основних або оборотних фондів. Наприклад, якщо верстат, виготовлений на машинобудівному заводі, знаходиться на складі готової продукції, цього підприємства, його відносять до оборотних фондів. Якщо цей верстат буде використано як експонат на виставці або як навчальне знаряддя в аудиторії, то його слід віднести до невиробничих основних фондів. Якщо ж

верстат буде змонтовано в цеху якогось підприємства, то його включають в основні виробничі фонди.

Важливим об'єктом фінансового управління є ефективність використання необоротних активів, про що свідчить наведена нижче схема причинно-наслідкових зв'язків (рис. 1).

Рис. 1. Вплив ефективності використання необоротних активів на теми економічного розвитку підприємства

У процесі управління необоротними активами вирішуються такі комплекси управлінських завдань: обґрунтування можливих форм оновлення основних виробничих засобів, визначення потреби в їх нарощенні та можливих способів розширення, формування необхідних фінансових ресурсів, підвищення ефективності використання введених в дію основних засобів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Економічна статистика. За ред Кошелюка С. П. та ін. К.: Вища школа, 1974. – 392 с.